

EXAMEN DEL PRIMER TRIMESTRE, CURS 2025 – 2026

HISTÒRIA

Alumne/a: *Ramon Tadó Pernil*

Curs i grup: A B C

Data: _____

MÒDUL 1 – L'ÈPOCA DE LA RESTAURACIÓ BORBÒNICA (1874 – 1902)

MÒDUL 2 – NAIXEMENT I CONSOLIDACIÓ DEL CATALANISME POLÍTIC

QUALIFICACIÓ

Pregunta 1	0 0,25 0,50 0,75 1 1,25 1,50 1,75 2 2,25 2,5	
	Aplicada penalització per correcció lingüística -0,1 -0,2 -0,3 (-0,4)	
Pregunta 2	0 0,25 0,50 0,75 1 1,25 1,50 0,1/0,2 0,1/0,2 0,1/0,2 0,1/0,2 0,1/0,2	
	Aplicada penalització per correcció lingüística -0,1 -0,2 -0,3 (-0,4)	
Pregunta 3	0 0,25 0,50 0,75 1 1,25 1,50 1,75 2 2,25 2,5	
	Aplicada penalització per correcció lingüística -0,1 -0,2 -0,3 (-0,4)	
Pregunta 4	Total encerts x 0,25 <i>menys</i> Total errors X 0,1	
QUALIFICACIÓ GLOBAL		

Aquest examen té un valor del **70%** sobre la qualificació global del trimestre.

PREGUNTA 1

Llegeix detingudament els textos d'aquestes dues fonts històriques:

Es confeccionen les llistes d'electors posant alguns noms reals entre un seguit de noms imaginaris i, sobretot, noms de difunts que en l'acte de la votació estan representats per empleats subalterns vestits amb roba de civils. L'autor d'aquestes línies ha vist moltes vegades com el seu pare, malgrat que era mort des de fa molts anys, anava a dipositar el seu vot a l'urna, per mitjà d'un escombriaire o d'un rastrejador de la policia vestit per a tal ocasió amb un tern prestat. Igualment, els membres de les oficines dels collegis electorals acostumen a assistir a aquestes transmigracions d'ànimes dels seus parents propers. Així mateix, s'han vist llistes electorals en les quals a penes figurava la desena part de la xifra total d'electors i, tot i així, la major part dels noms inscrits pertanyien a persones mortes [...].

FONT 1

Perquè els lectors estrangers es puguin fer una petita idea del que passa, esmentarem el cas d'un general de brigada, candidat ministerial pel districte de Berga, que va obtenir més d'un milió i mig de vots, malgrat que el districte només tenia uns quants milers d'habitants. Els dos competidors disposaven de mitjans per a fer pujar els vots als collegis electorals que els eren afectes, però la victòria fou per al més audaç. L'adversari del general va ser esclafat pel pes del milió i el vencedor es presentà molt seriós al Congrés, on, amb tota naturalitat, confirmaren l'elecció.

FONT: Valentí ALMIRALL. *España tal como es*. París, 1886.

REALES DECRETOS:

Vengo en admitir la dimisión que del cargo de Presidente del Consejo de Ministros Me ha presentado D. Antonio Cánovas del Castillo; quedando altamente satisfecha de sus relevantes servicios, y del acierto, celo y lealtad con que ha desempeñado dicho cargo.

Dado en Palacio a veintisiete de Noviembre de 1885.

MARÍA CRISTINA

En atención a las especiales circunstancias que concurren en D. Práxedes Mateo Sagasta, Diputado a Cortes, vengo en nombrarle Presidente de mi Consejo de Ministros.

Dado en Palacio a veintisiete de Noviembre de 1885.

MARÍA CRISTINA

FONT: *Gaceta de Madrid* (nom antic del *Boletín Oficial del Estado*), núm. 332, 28 de novembre de 1885, p. 693.

FONT 2

Respon per separat les preguntes següents:

- Descriu i identifica la idea o idees principals de la primera font. (0,50 punts)
- Descriu i identifica la idea o idees principals de la segona font. (0,50 punts)
- Prenent com a punt de partida les dues respostes anteriors, fes una breu redacció que respongui a l'enunciat següent: "El sistema canovista i la pràctica de la corrupció electoral a la Restauració Borbònica". (1,5 punts)

RESPOSTA 1

Per a les Preguntes a) i b), faig el següent:

Primer dic el tipus de font (textual, iconogràfica, cartogràfica ...), i tot seguit la identifico (títol, autor, origen, any ...)

Tot seguit faig una breu descripció del contingut (què diu, què mostra, quines dades proporciona)

I finalment, m'asseguro de contestar concretament allò que es demana a l'enunciat.

a) La primera font és de tipus textual i primària. Es tracta d'un fragment de l'obra de Valentí Almirall "España tal como es", publicada a París l'any 1886.

En aquesta font l'autor descriu amb detall algunes de les pràctiques fraudulentas que s'utilitzaven durant l'època canovista a les eleccions, amb la inclusió de noms imaginaris o de persones difuntes en el cens, o amb la manipulació del nombre de vots, en ocasions superior fins i tot al nombre d'habitants.

Per tant, la idea fonamental de la font és la denúncia de la pràctica de l'anomenada "tupinada" a la Restauració Borbònica.

b) La segona font és també una font textual i primària, i es correspon a dos decrets reials, signats per la Reina Regent Maria Cristina i publicats al núm. 332 de la Gaceta de Madrid (nom antic de l'actual Boletín Oficial del Estado), del 28 de novembre de 1885.

En el primer dels decrets la regent accepta la dimissió del president del Consell de Ministres, el Sr. Antonio Cánovas, al qual agraeix els seus serveis, i tot seguit al següent decret fa el nomenament del Sr. Mateo Sagasta com a nou President.

Per tant, aquestes fonts són un bon exemple de la pràctica coneguda com a "torn dinàstic" durant l'època de la Restauració.

A la pregunta c), més llarga i complexa, haig de contestar exactament l'enunciat presentat a la pregunta, i fer referència a les fonts.

Començo destacant el tema de les fonts i relacionant-les amb la seva època històrica.

Presento i faig una mica de descripció de l'època històrica (com comença, quan, que hi havia abans, qui són els seus protagonistes ...), i després passo a relacionar les seves principals característiques (no totes! Sobretot les que es relacionen amb el tema de les fonts). Sobretot, cal no caure en l'error de "copiar" trossos de la font a la resposta!

Esquema de la resposta: **Presentació i fonts / la Restauració / el sistema canovista / les pràctiques de frau electoral**

Les dues fonts presentades mostren algunes de les pràctiques de frau electoral que van caracteritzar l'època de la Restauració Borbònica, sobretot en l'etapa coneguda com "el règim canovista", entre 1875 i el 1902.

La Restauració Borbònica va esdevenir a Espanya després del triomf del cop d'Estat del gral. Martínez Campos, el desembre de 1874, que donava per acabat el Sexenni Democràtic (1868 - 1874) i forçava el retorn del rei Alfons XII, fill de l'exiliada Isabel II. El nou règim estava perfectament dissenyat pel polític Antonio Cánovas del Castillo, cap del Partido Conservador, que juntament amb Mateo Sagasta, líder del Partido Liberal, van establir un règim polític profundament conservador entorn de la monarquia, liberal només en els aspectes econòmics i molt centralista. El règim fou formalitzat per la Constitució aprovada l'any 1876. Alfons XII va morir l'any 1885, i la seva dona, la reina Maria Cristina va assumir la Regència fins a l'any 1902.

El model anomenat "canovista" es basava en el bipartidisme i el torn pacífic (o torn dinàstic, exemplificat en la segona font), en que els dos partits, Liberal i Conservador, es tornaven en el poder exclouent per tant a la resta de forces polítiques, com els republicans o els carlins tradicionalistes. Aquest "torn" pretenia garantir l'estabilitat del règim i de la monarquia, impedir la intervenció de l'Exèrcit en la política, i reprimir l'acció de les forces socials i revolucionàries del moviment obrer. De fet, ambdós partits mantenien uns principis ideològics molt similars.

El torn pacífic es podia garantir mitjançant l'ús massiu de pràctiques de frau electoral, com ara el cunierisme (presentació de candidats aliens a la província per al qual es presentaven), el caciquisme (la influència social que exercien els anomenats "cacics", propietaris de terres sobre l'entorn rural), l'encasillado (la preselecció, des del ministeri de la Governació), dels candidats que sortirien escollits per cada província, segons el partit que li tocava guanyar les eleccions), i sobretot la tupínada, descrita perfectament a la primera font per Valentí Almirall, quan es falsejaven les pròpies eleccions amb la introducció de vots falsos (emesos per persones inexistents però que figuraven en el cens), o la manipulació del nombre de vots emesos.

PREGUNTA 2

Contesta la situació a) o b). (2,5 punts)

(Valoració del contingut de la redacció – 1,5 punts; ús adequat i contextualitzat de cinc termes històrics – 0,2 punts cadascun, màxim 1 punt)

a) SITUACIÓ 1

Descriu la situació de la classe obrera i treballadora a la Catalunya de finals del segle XIX, les seves condicions de vida i de treball, i l'expansió de les idees internacionalistes i revolucionàries entre la població catalana. Explica especialment les idees i les formes d'organitzar-se i d'actuar de l'anarcosindicalisme a Catalunya i en el conjunt d'Espanya. Utilitza aquests **cinc termes històrics** de forma apropiada (recorda de subratllar cada terme a la teva resposta): *apoliticisme, burgesia, acció directa, sindicat* (o *sindicalisme*), i *Estat*.

b) SITUACIÓ 2

Explica per quins motius va esclatar l'anomenada Segona Guerra de Cuba, com es va desenvolupar i el conflicte amb els Estats Units d'Amèrica. Inclou també el final de la guerra i les principals conseqüències a curt termini per a Espanya. Utilitza aquests **cinc termes històrics** de forma apropiada (recorda de subratllar cada terme a la teva resposta): *esclaus* (o *esclavitud*), *concentració de rebels*, *Maine*, *Grito de Baire*, *José Martí*.

RESPOSTA 2. Opció escollida: a) b)

Primer, faig una breu presentació, explicant que Espanya, a finals del S. XIX, mantenia un petit però dispers Imperi Colonial. Enumero les principals colònies, destacant Cuba. També identifico l'època: Restauració Borbònica, Regència de Maria Cristina, règim canovista.

Tot seguit, comento els antecedents: Primera Guerra de Cuba (Grito de Yara, guerra anticolonial, antiesclavista ...) i com va acabar: la Pau de Zanjón per part del Gral. Martínez Campos i les promeses d'amnistia, autonomia i representació política, llibertat comercial i abolició de l'esclavitud ... Puc comentar aquí també l'incompliment d'aquestes promeses. Millor amb la cronologia → 1868 – 1878. Aquí es pot explicar que a Cuba es mantenia l'esclavitud, si bé no a l'Espanya peninsular.

Passo a explicar com s'inicia la Segona Guerra de Cuba: José Martí i el Grito de Baire, extensió de la rebel·lió antiespanyola per tota l'illa, amb suport de la població, la política de "concentració de rebels" i la "trochas" per part del Gral. Valeriano Weyler, la catàstrofe humanitària sobre la població, etc. Millor amb la cronologia → 1895 – 1898.

A continuació, explico la intervenció dels Estats Units a la guerra: interès dels Estats Units per estendre el seu domini sobre el Pacífic i el Carib, campanya de premsa “grogà” nord-americana contra Espanya, l’incident del Maine al port de La Habana el febrer de 1898, la breu guerra entre Estats Units i Espanya (abril – juny de 1898) amb les batalles navals de Cavite (Filipines) i de Santiago (Cuba), i la rendició d’Espanya.

Ara passo a explicar la Pau de París, amb el reconeixement de la derrota espanyola, la cessió dels territoris de Puerto Rico, Guam i les Filipines als Estats Units, i la independència de Cuba, sota la protecció dels nord-americans. Puc comentar la no-intervenció de representants del poble filipí i cubà a les negociacions de París. Millor amb la cronologia: Desembre de 1899.

I finalment, faig el detall de les principals conseqüències a curt i mitjà termini sobre Espanya: territorials (pèrdua dels territoris), econòmiques (cost de la guerra, deute, pèrdua dels ingressos colonials ...), polítics (torn dinàstic), morals i socials (desprestigi, extensió de l’antimilitarisme, sentiment d’humiliació ...) i específicament en el cas de Catalunya (pèrdua del mercat colonial, nous impostos sobre les activitats productives per part del Govern Silvela ...). Es pot mencionar el REGENERACIONISME, però no és necessari perquè no seria una conseqüència a curt termini ...

PREGUNTA 3

Contesta un d'aquests dos enunciats: **a)** o **b)**. (2,5 punts)

- a)** Explica en quin context va néixer i evolucionar el catalanisme polític durant el darrer quart del segle XIX, la importància de la figura de Valentí Almirall i l'impacte dels *Congressos Catalanistes*, enunciant també l'ideari i els grans objectius polítics d'aquest moviment. Inclou també la redacció i presentació del Memorial de Greuges.
- b)** Explica en quin context va néixer el partit polític Lliga Regionalista, quin era el seu ideari i organització, quines eren les seves bases socials, els principals líders i el seu paper en la política catalana durant les primeres dècades del segle XX. Inclou també quins fets van portar a la Lliga a liderar la creació de la Solidaritat Catalana l'any 1907.

RESPOSTA 3. Opció escollida: **a)** **b)**

(Consell: fes un primer paràgraf breu presentant el tema, i sobretot un paràgraf final fent una conclusió o recapitulació del tema, fent èmfasi en els aspectes més importants del que has explicat, d'unes 6 a 10 línies)

PREGUNTA 4

Marca la resposta correcta d'aquestes 10 preguntes. Cada encert té un valor de **0,25 punts**, i cada error penalitza **0,10 punts**. Les respostes en blanc no computen. Valor total de 2,5 punts.

1. Si parlem de "La Gloriosa", a què ens estem referint concretament?
 - a. A la Constitució de 1812, promulgada a la ciutat de Cádiz.
 - b. A la Revolució de 1868, que va provocar l'exili de la reina Isabel II.
 - c. A la victòria de les tropes reials a la Primera Guerra Carlina
 - d. A la proclamació de la Primera República Espanyola l'any 1873.
2. Quina fita històrica en el camp de la cultura catalana és considerada com el punt d'inici del moviment conegut com La Renaixença?
 - a. La publicació de l'Oda a la Pàtria, de Bonaventura Carles Aribau.
 - b. L'expansió de les llegendes en relació al Comte Guifré i les Quatre Barres.
 - c. La celebració del primer certamen literari dels Jocs Florals a Barcelona.
 - d. L'aparició del primer diari de premsa en català, l'any 1871.
3. Qui era l'Alcalde de Barcelona l'any 1899, quan es va produir el fenomen del Tancament de Caixes?
 - a. El polític catalanista Enric Prat de la Riba
 - b. El dramaturg Àngel Guimerà
 - c. El doctor Bartomeu Robert
 - d. El polític republicà Estanislau Figueres
4. Amb aquest nom eren conegudes les fàbriques, habitualment dins del casc urbà de les ciutats catalanes, al segle XIX i inicis del XX:
 - a. vapors
 - b. colònies
 - c. factories
 - d. enginyers
5. Amb aquest nom es van conèixer els judicis contra els sospitosos de l'atemptat contra la processó de Corpus Christi, l'any 1896:
 - a. Els Processos de Madrid
 - b. Els Judicis de la Vergonya
 - c. Les Sentències de Sant Sebastià
 - d. Els Processos de Montjuïc
6. Amb quin moviment polític català vincles la figura del bisbe Josep Torras i Bages?
 - a. Al Partit Conservador a Catalunya
 - b. Al Tradicionalisme Carlí
 - c. Al socialisme utòpic
 - d. Al Vigatanisme
7. Es tracta d'un dels principals dirigents i ideòleg del republicanisme federal a Espanya:
 - a. Nicolás Salmerón
 - b. Francesc Rius i Taulet
 - c. Francesc Pi i Margall
 - d. Joan Prim

8. Després de l'èxit de l'Exposició Universal de Barcelona de 1888 i d'aconseguir la retirada d'una proposta per abolir el Dret Civil Català, el catalanisme més conservador que formar un nou grup polític, l'any 1891, anomenat ...
- a. **La Unió Catalanista**
 - b. La Lliga Catalanista
 - c. La Unió Regionalista
 - d. El Futbol Club Barcelona
9. Se'l considera el "pare" del liberalisme econòmic:
- a. Jean-Jacques Rousseau
 - b. Narcís Monturiol
 - c. Mijail Bakunin
 - d. **Adam Smith**
10. És el nom del sindicat creat per Pablo Iglesias l'any 1888, que fou un gran sindicat de classe amb gran transcendència en el moviment obrer espanyol
- a. **La UGT (Unión General de Trabajadores)**
 - b. La CGT (Confederació General del Treball)
 - c. L'AIT (Associació Internacional de Treballadors)
 - d. El PSOE (Partido Socialista Obrero Español)

VOLS MILLORAR LA TEVA NOTA? Aquí tens l'oportunitat d'afegir fins a 0,25 a la nota de l'examen (Activitats voluntàries!):

1. Pots tornar a escriure aquests períodes de la història d'Espanya, però en l'ordre correcte, sense cometre cap error? *Sexenni Democràtic, Regnat d'Isabel II, Regnat d'Alfons XII, Regnat de Carles IV, Regnat de Ferran VII.* (+0,05 punts).
RESPOSTA ⇒ Regnat de Carles IV (1788-1808) – Regnat de Ferran VII (1814-1833) – Regnat d'Isabel II (1833-1868) – Sexenni Democràtic (1868-1874) – Regnat d'Alfons XII (1875-1885)
2. Podries escriure, correctament, el nom del partit republicà que va liderar Francesc Pi i Margall, creat l'any 1868? (+0,05 punts).
RESPOSTA ⇒ el PRDF (Partit Republicà Democràtic Federal)
3. Ja saps que la Segona Guerra de Cuba va començar amb el "Grito de Baire", però, quin va ser el "grito" que va donar inici a la Primera Guerra de Cuba, l'any 1868? (+0,05 punts).
RESPOSTA ⇒ el Grito de Yara, de Carlos Manuel Céspedes (10 d'octubre de 1868)
4. Vas participar a l'activitat HISTORIAWEEN, i recordes quina era la paraula oculta a la que podies arribar després de superar les 12 terrorífiques preguntes? (+0,05 punts).
RESPOSTA ⇒ Tupinada / Encasillado / Regeneracionisme